II

(Muud kui seadusandlikud aktid)

MÄÄRUSED

NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2022/1369,

5. august 2022,

mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 122 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

(1) Venemaa Föderatsioon, kes on liidu peamine väline gaasitarnija, on alustanud energiaühenduse ühe osalisriigi, Ukraina vastu sõjalist agressiooni. Venemaa Ukraina-vastase sõjalise agressiooni eskaleerumine alates 2022. aasta veebruarist on toonud kaasa gaasitarnete märkimisväärse vähenemise, mis on tahtlik katse kasutada gaasitarneid poliitilise relvana. Venemaalt Valgevene kaudu tuleva torujuhtmegaasi vood on peatunud ja gaasitarned läbi Ukraina on pidevalt vähenenud. Venemaalt tuleva gaasi vood kokku moodustavad praegu vähem kui 30 % ajavahemiku 2016–2021 gaasivoogude keskmisest. Kõnealuse pakkumise vähenemine on viinud ajalooliselt kõrgete ja kõikuvate energiahindadeni, mis suurendavad inflatsiooni ja tekitavad Euroopas edasise majanduslanguse riski.

(2) Seda olukorda arvesse võttes esitas komisjon oma 8. märtsi 2022. aasta teatisele „REPowerEU: Euroopa ühismeede taskukohasema, kindlama ja kestlikuma energiavarustuse tagamiseks“ järgnevalt 18. mail 2022 kava „REPowerEU“, mille eesmärk on võimalikult kiiresti ja hiljemalt 2027. aastaks lõpetada liidu sõltuvus Venemaa fossiilkütustest. Nimetatud eesmärgi saavutamiseks nähakse kavas „REPowerEU“ ette energiasäästu ja energiatõhususega seotud meetmed ning tehakse ettepanek kiirendada puhta energia kasutuselevõttu, et asendada fossiilkütused kodudes, tööstuses ja elektritootmises. Pakkumise poolel võivad täiendavateks meetmeteks olla muu hulgas gaasi ostmise parem koordineerimine ja Euroopa gaasituru operaatorite jaoks ühisostude lihtsustamine rahvusvahelisel gaasiturul, samuti kõikvõimalike jõupingutuste tegemine importgaasist sõltumatu elektritootmisvõimsuse säilitamiseks.

(3) Liit on võtnud täiendavaid meetmeid, et suurendada oma valmisolekutaset gaasi tarnehäireteks. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2022/1032 ([1]) võeti vastu, et tagada maa-aluste gaasihoidlate täitmine eelseisvaks talvehooajaks.

(4) Lisaks vaatas komisjon 2022. aasta veebruaris ja mais põhjalikult läbi kõik riiklikud hädaolukorra lahendamise kavad ning on samuti jälginud hoolikalt varustuskindluse olukorda. Alates 2022. aasta veebruarist liidu poolt võetud meetmed on kavandatud nii, et 2027. aastaks oleks võimalik täielikult loobuda Venemaa gaasist ja vähendada edasistest suurtest tarnehäiretest tulenevaid riske.

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/1032,[1] millega muudetakse määruseid (EL) 2017/1938 ja (EÜ) nr 715/2009 seoses gaasi hoiustamisega (ELT L 173, 30.6.2022, lk 17).

(5) Hiljutine häirete süvenemine Venemaalt lähtuvates gaasitarnetes osutab siiski märkimisväärsele riskile, et Venemaa gaasitarned võivad lähitulevikus järsult ja ühepoolselt täielikult peatuda. Seepärast peaks liit sellist riski ennetama ja valmistuma solidaarselt selleks, et Venemaalt lähtuv gaasitarne võib igal ajal täielikult katkeda. Vaja on võtta viivitamata ennetavaid meetmeid, et olla valmis edasiseks häirivaks tegevuseks ja tugevdada liidu vastupanuvõimet tulevaste šokkide suhtes. Koordineeritud tegevus liidu tasandil võib aidata vältida võimalikust gaasitarnete katkestusest tulenevat suurt kahju majandusele ja kodanikele.

(6) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2017/1938 ([2]) kehtestatud kehtivas gaasivarustuskindluse õigusraamistikus ei käsitleta piisavalt olukorda, kus häired olulise gaasitarnija tarnetes kestavad üle 30 päeva. Sellist häiret käsitleva õigusraamistiku puudumise tõttu võib juhtuda, et liikmesriigid võtavad koordineerimata meetmeid, mis ohustavad varustuskindlust naaberliikmesriikides ning võivad tekitada lisakoormust liidu tööstusele ja tarbijatele.

(7) Euroopa Parlament kutsus oma 7. aprilli 2022. aasta resolutsioonis (Euroopa Ülemkogu 24.–25. märtsi 2022. aasta kohtumise järelduste kohta) üles esitama kava, kuidas jätkata liidu energiavarustuskindluse tagamist lühikeses perspektiivis. Euroopa Ülemkogu palus oma 31. mai ja 23. juuni 2022. aasta kohtumistel komisjonil esitada kiiremas korras ettepanekud, millega parandada valmisolekut võimalikeks suurteks tarnehäireteks, et tagada energiavarustus taskukohase hinnaga. Kõnealusel Euroopa Ülemkogu taotlusel uurib komisjon koos liidu rahvusvaheliste partneritega võimalusi energiahindade tõusu ohjeldamiseks, sealhulgas asjakohasel juhul ajutiste impordihinna ülempiiride kehtestamise teostatavust. Samuti jätkab komisjon kõnealusele taotlusele järgnevalt tööd Euroopa elektrituru toimimise optimeerimiseks – käsitledes ka gaasihindade mõju elektriturule –, et see oleks paremini valmis vastu pidama hindade ülemäärasele kõikumisele tulevikus, pakuks taskukohast elektrit ja vastaks täielikult vähese CO_2 heitega energiasüsteemi vajadustele, säilitades samal ajal ühtse turu terviklikkuse, roheülemineku stiimulid ja energiavarustuskindluse ning vältides ebaproportsionaalseid eelarvekulusid.

(8) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 122 lõike 1 kohaselt võib nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal ja liikmesriikide vahelises solidaarsuse vaimus kehtestada majanduslikule olukorrale vastavad meetmed, eriti kui tekib tõsiseid raskusi teatud toodetega varustamisel, eelkõige energeetika valdkonnas. Risk, et Venemaa gaasitarned peatuvad täielikult 2022. aasta lõpuks, kujutab endast sellist olukorda.

(9) Otsese riski tõttu, et liitu saabuvad gaasitarned võivad katkeda, peaksid liikmesriigid võtma praegu meetmeid, et vähendada oma nõudlust enne 2022.-2023. aasta talvehooaega. Selline nõudluse vabatahtlik vähendamine aitaks eelkõige täita gaasihoidlaid, et varud 2022.-23. aasta talvehooaja lõpuks ei ammenduks; see võimaldaks seega liikmesriikidel tulla toime võimalike külmaperioodidega 2023. aasta veebruaris ja märtsis ning hõlbustaks hoiustamisvõimsuse täitmist piisava varustuskindluse tagamiseks 2023.–2024. aasta talvehooajal. Gaasinõudluse vähendamine aitab tagada ka piisavat pakkumist ja alandada energiahindu, millest saavad kasu liidu tarbijad. Seega saaksid nõudluse vähendamiseks liidu tasandil võetavatest meetmetest kasu kõik liikmesriigid, kuna väheneb nende majandusele avalduva ulatuslikuma mõju risk.

(10) Nõudluse vabatahtliku vähendamise mahu puhul võetakse arvesse gaasinõudluse mahtu, mis võib Venemaa gaasitarnete täieliku katkemise korral katmata jääda. Vähendamise jõupingutus peaks olema kõigi liikmesriikide jaoks sama, lähtudes iga liikmesriigi keskmisest tarbimisest viimasel viiel aastal.

(11) Ainult vabatahtlikud meetmed ei pruugi olla piisavad, et tagada varustuskindlus ja turu toimimine. Seega, et kiiresti lahendada konkreetseid probleeme, mis on seotud praeguse ja eeldatavasti tõsiselt süveneva gaasitarnete nappusega, ning vältida konkurentsimoonutusi liikmesriikide vahel, tuleks luua uus instrument, millega nähakse ette võimalus nõuda kõigilt liikmesriikidelt gaasinõudluse kohustuslikku vähendamist. See peaks hakkama toimima piisavalt aegsasti enne 2022. aasta sügist. Sellise instrumendi kohaselt võib nõukogu komisjoni ettepanekul kuulutada rakendusotsusega välja liidu häireolukorra. Nõukogule rakendamisvolituste andmisel võetakse asjakohaselt arvesse

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1938, mis käsitleb gaasivarustuskindluse tagamise meetmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 994/2010 (ELT L 280, 28.10.2017, lk 1).

nõudluse kohustusliku üleliidulise vähendamise kohustust kaasa toova otsuse poliitilist laadi ja selle horisontaalset mõju liikmesriikidele. Enne sellise ettepaneku esitamist peaks komisjon konsulteerima asjakohaste riskirühmadega, mis on esitatud määruse (EL) 2017/1938 I lisas (edaspidi „riskirühmad“), ja gaasikoordineerimisrühmaga, mis on moodustatud nimetatud määruse alusel. Liidu häireolukord tuleks kuulutada välja üksnes juhul, kui nõudluse vabatahtliku vähendamise meetmed osutuvad ebapiisavaks, et kõrvaldada tõsise tarnepuudujäägi riski. Viiele või enamale liikmesriigi pädevale asutusele, kes on kuulutanud välja häireolukorra liikmesriigi tasandil vastavalt määruse (EL) 2017/1938 artikli 11 lõike 1 punktile b, tuleks anda võimalus paluda komisjonil esitada nõukogule ettepanek liidu häireolukorra väljakuulutamiseks.

(12) Liidu häireolukord peaks olema liidus kehtiv kriisitase, mis peaks kaasa tooma nõudluse kohustusliku vähendamise sõltumata määruse (EL) 2017/1938 artikli 11 lõike 1 kohastest riiklikest kriisitasemetest. Kui kuulutatakse välja liidu häireolukord, peaksid liikmesriigid vähendama oma gaasitarbimist eelnevalt kindlaks määratud ajavahemiku jooksul. Nõudluse kohustusliku vähendamise mahus võetakse arvesse neid gaasinõudluse mahtusid, mis võivad Venemaa gaasitarnete täieliku katkemise korral liitu katmata jääda, ning selles tuleks täielikult arvesse võtta igasugust juba saavutatud nõudluse mahu vähendamist. Nõudluse kohustusliku vähendamise mahu puhul tuleks samuti arvesse võtta määruse (EL) 2017/1938 artikli 6d lõike 1 ja 2 kohaselt teatatud hoidlate täituvust, gaasitarneallikate, sealhulgas veeldatud maagaasi tarneallikate mitmekesistamise arengut ja kütuse asendatavusega seotud arengut liidus.

(13) Liikmesriikide poolt enne liidu häireolukorra väljakuulutamist saavutatud nõudluse vähendamist võetakse arvesse kohustusliku vähendamise mahus.

(14) Pidades silmas siseturu olulisi moonutusi, mis tõenäoliselt tekivad, kui liikmesriigid reageerivad võimalikule või tegelikule edasisele häirele Venemaalt lähtuvates gaasitarnetes koordineerimata viisil, on äärmiselt oluline, et kõik liikmesriigid vähendaksid oma gaasinõudlust solidaarselt. Seetõttu peaksid kõik liikmesriigid saavutama vabatahtliku ja kohustusliku nõudluse vähendamise eesmärgid. Kuigi mõnele liikmesriigile võivad Venemaalt lähtuvate gaasitarnete häired rohkem mõju avaldada, võivad need mõjutada negatiivselt kõiki liikmesriike, kes kõik saavad aidata piirata selliste häirete põhjustatud majanduslikku kahju, tehes kättesaadavaks lisakoguses torujuhtmegaasi või veeldatud maagaasi, mida suure gaasipuudujäägiga liikmesriigid saavad kasutada, või läbi positiivse mõju gaasihindadele, mida nõudluse vähenemine tõenäoliselt avaldab, või vältides turumoonutusi, mida tekitaksid koordineerimata ja vastukäivad nõudluse vähendamise meetmed. Seetõttu kajastab käesolev määrus energiasolidaarsuse põhimõtet, mida Euroopa Kohus on hiljuti kinnitanud kui liidu õiguse aluspõhimõtet ([3]).

(15) Teatavad liikmesriigid ei saa aga oma geograafilise asendi või füüsiliste tegurite tõttu, näiteks kui nad ei ole sünkroniseeritud Euroopa elektrisüsteemiga või nad ei ole otse ühendatud ühegi teise liikmesriigi ühendatud gaasisüsteemiga, teha teistele liikmesriikidele kättesaadavaks olulises koguses torujuhtmegaasi. Seepärast tuleks liikmesriikidele anda võimalus kasutada üht või mitut alust nõudluse kohustusliku vähendamise kohustuse piiramiseks. Asjaomased liikmesriigid peaksid võtma kohustuse teha kõik jõupingutused selleks, et kõrvaldada võimalikult kiiresti ühendustega seoses esinevad puudujäägid.

(16) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 347/2013 ([4]) on kehtestatud raamistik, mis võimaldab liikmesriikidel ja asjaomastel sidusrühmadel teha piirkondlikul tasandil koostööd paremini ühendatud energiavõrkude arendamiseks, eelkõige et ühendada praegu Euroopa energiaturgudest eraldatud piirkondi, tugevdada olemasolevaid ja edendada uusi piiriüleseid ühendusi. Piiriülesed ühendused edendavad varustuskindlust suurel määral. Pidades silmas praeguseid häireid Venemaalt lähtuvates gaasitarnetes, on sellistel piiriülestel ühendustel oluline roll energia siseturu toimimise tagamisel ja teistele liikmesriikidele solidaarsuse vaimus gaasi jaotamisel. Seda arvesse võttes peaksid liikmesriigid jätkama jõupingutusi oma võrkude integreerimise parandamiseks, sealhulgas hinnates uue piiriülese ühendusvõimsuse võimalikku suurendamist kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2022/869 ([5]) eesmärkidega.

([3]) Euroopa Kohtu 15. juuli 2021. aasta otsus Saksamaa vs. Poola C-848/19 P, ECLI:EU:C:2021:598.

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2013. aasta määrus (EL) nr 347/2013 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1364/2006/EÜ ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 713/2009, (EÜ) nr 714/2009 ja (EÜ) nr 715/2009 (ELT L 115, 25.4.2013, lk 39).

([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2022. aasta määrus (EL) 2022/869 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 715/2009, (EL) 2019/942 ja (EL) 2019/943 ning direktiive 2009/73/EÜ ja (EL) 2019/944 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 347/2013 (ELT L 152, 3.6.2022, lk 45).

(17) Selleks et hõlbustada liikmesriikide jõupingutusi määruse (EL) 2022/1032 eesmärkide täitmisel seoses gaasi hoiustamisega, tuleks liikmesriikide nõudluse kohustusliku vähendamise määra kindlaksmääramisel arvesse võtta ka nende poolt hoiustamiseks kasutatava gaasi mahtu, mis ületab 1. augustiks 2022 seatud vahe-eesmärki.

(18) Lisaks peaks liikmesriikidel oma elutähtsate tööstusharude suure gaasist sõltuvuse asjakohaseks arvessevõtmiseks olema võimalik jätta nõudluse kohustusliku vähendamise mahu kindlaksmääramisel arvestamata kõnealuste tööstusharude gaasitarbimine. Komisjoni seire peaks tagama, et nimetatud riiklikud piirangud ei tekita põhjendamatuid siseturu moonutusi. Liikmesriikidel peaks samuti olema võimalik piirata oma nõudluse kohustusliku vähendamise mahtu juhul, kui selline piiramine on vajalik, et maksimeerida gaasitarnet teistesse liikmesriikidesse, ja kui nad suudavad tõendada, et nende ühenduse võimsust seoses kaubandusliku ekspordiga teistesse liikmesriikidesse või nende riigisisest veeldatud maagaasi taristut kasutatakse gaasi ümbersuunamiseks teistesse liikmesriikidesse võimalikult suures ulatuses. Komisjon peaks seirama, et selliste erandite kohaldamise tingimused on täidetud.

(19) Liikmesriikidel peaks ühendatud liikmesriikidest tulenevast nõudlusest tingitud eriliste asjaolude korral olema võimalik ajutiselt piirata nõudluse kohustuslikku vähendamist, kui see on vajalik energiavarustuskindluse tagamiseks, sealhulgas juhul, kui liikmesriik on sattunud elektrikriisi, nagu on osutatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2019/941 ([6]). Arvesse tuleks võtta ka hoiustamisvõimsust ja vahe-eesmärki ületavat hoiustamise taset vastavalt määruse (EL) 2017/1938 Ia lisale.

(20) Liikmesriigid peaksid saama nõudluse vähendamiseks sobivad meetmed ise valida. Asjakohaste nõudluse vähendamise meetmete kindlaksmääramisel ja tarbijarühmade prioriseerimisel peaksid liikmesriigid kaaluma selliste meetmete kasutamist, mis komisjon on kindlaks määranud oma 20. juuli 2022. aasta teatises „Säästame gaasi ohutu talve nimel“. Liikmesriigid peaksid eelkõige kaaluma majanduslikult tõhusaid meetmeid, nagu enampakkumised või hankekavad, mille abil nad saavad stimuleerida tarbimise vähendamist majanduslikult tõhusal viisil. Riigi tasandil võetavad meetmed võivad hõlmata ka rahalisi stiimuleid või hüvitisi mõjutatud turuosalistele.

(21) Kõik meetmed, mida liikmesriigid nõudluse vähendamiseks võtavad, peavad olema kooskõlas liidu õigusega, eriti määrusega (EL) 2017/1938. Eelkõige peaksid need meetmed olema vajalikud, selgelt määratletud, läbipaistvad, proportsionaalsed, mittediskrimineerivad ja kontrollitavad ega tohiks põhjendamatult moonutada konkurentsi ja gaasi siseturu nõuetekohast toimimist ega ohustada teiste liikmesriikide või liidu gaasivarustuskindlust. Tuleb arvestada kaitstud tarbijate huviga, ühtlasi seoses gaasitarnega keskküttesüsteemide jaoks varustuskindluse kriisi korral.

(22) Selleks et tagada nõudluse vähendamise meetmete koordineeritud rakendamine, peaksid liikmesriigid seadma sisse korrapärase koostöö igas asjaomases riskirühmas. Liikmesriigid võivad kokku leppida asjaomase piirkonna jaoks kõige sobivamates koordineerimismeetmetes. Komisjonil ja gaasikoordineerimisrühmal peaks olema võimalik saada ülevaade liikmesriikide rakendatavatest riiklikest meetmetest ja jagada parimaid tavasid meetmete koordineerimiseks riskirühmades. Liikmesriigid peaksid koordineerima oma tegevust ka muude organite abil.

(23) Selleks et riiklikud hädaolukorra lahendamise kavad kajastaksid käesolevas määruses sätestatud nõudluse vabatahtlikku või kohustuslikku vähendamist, peaks iga liikmesriigi pädev asutus võtma vajalikud meetmed, et ajakohastada määruse (EL) 2017/1938 artikli 8 kohaselt välja töötatud riiklikku hädaolukorra lahendamise kava 31. oktoobriks 2022. Kõnealuse ajakohastamise lühikest tähtaega arvestades ei tuleks määruse (EL) 2017/1938 artikli 8 lõigete 6–11 kohaseid koordineerimismenetlusi kohaldada. Iga liikmesriik peaks riiklikku hädaolukorra lahendamise kava ajakohastamisel konsulteerima teiste liikmesriikidega. Komisjon peaks kutsuma kokku riskirühmad, gaasikoordineerimisrühma või muud asjakohased organid, et arutada nõudluse vähendamise meetmetega seotud võimalikke küsimusi.

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/941, mis käsitleb ohuvalmidust elektrisektoris ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2005/89/EÜ (ELT L 158, 14.6.2019, lk 1).

(24) Liikmesriikide poolt nõudluse vabatahtliku ja kohustusliku vähendamise meetmete rakendamisel tehtud edusammude hindamiseks ning kõnealuste meetmete ühiskondliku, majandusliku ja tööhõivele avalduva mõju mõõtmiseks on oluline teha korrapärast ja tõhusat seiret ning esitada aruandeid. Iga liikmesriigi pädev asutus või liikmesriigi määratud muu üksus peaks jälgima oma territooriumil saavutatud nõudluse vähendamist ning andma tulemustest komisjonile korrapäraselt teada. Gaasikoordineerimisrühm peaks abistama komisjoni nõudluse vähendamise kohustuste täitmise seirel.

(25) Selleks et vältida märkimisväärset majanduslikku kahju liidule tervikuna, on äärmiselt oluline, et iga liikmesriik vähendaks oma nõudlust pärast seda, kui on välja kuulutatud häireolukord. Kõnealuse vähendamisega tagatakse piisav gaas kõigile, ka talvel. Nõudluse vähendamine kogu liidus on aluslepingus sätestatud solidaarsuse põhimõtte väljendus. Seetõttu on põhjendatud, et komisjon teeb ranget järelevalvet selle üle, et liikmesriigid viiksid läbi nõudluse kohustusliku vähendamise. Juhul kui komisjon teeb kindlaks riski, et liikmesriik ei pruugi suuta täita oma nõudluse kohustusliku vähendamise kohustust, peaks komisjonil olema võimalik nõuda, et nimetatud liikmesriik esitaks kava, milles esitatakse strateegia ja meetmed, mis võimaldavad nõudluse kohustusliku vähendamise kohustust tulemuslikult täita. Nimetatud liikmesriik peaks nõuetekohaselt arvesse võtma kõiki komisjoni poolt kõnealuse kava kohta tehtud märkusi ja soovitusi.

(26) Kuna solidaarsuse põhimõte annab igale liikmesriigile õiguse saada teatavatel tingimustel naaberliikmesriikidelt tuge, peaksid liikmesriigid, kes paluvad sellist tuge, oma riigisisest gaasinõudlust samuti solidaarselt vähendama. Seepärast peaks liikmesriik, kes taotleb määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 kohaselt solidaarsusmeetme kohaldamist, olema rakendanud kõik asjakohased gaasinõudluse vähendamise meetmed. Komisjonil peaks olema võimalik nõuda, et solidaarsusmeetme kohaldamist taotlev liikmesriik esitaks kava, mis sisaldab meetmeid nõudluse võimalikuks edasiseks vähendamiseks. Kõnealune liikmesriik peaks asjakohaselt arvesse võtma komisjoni arvamust.

(27) Komisjon peaks teavitama Euroopa Parlamenti ja nõukogu korrapäraselt käesoleva määruse rakendamisest.

(28) Võttes arvesse Venemaa Ukraina-vastasest sõjalisest agressioonist tulenevat vahetut ohtu gaasivarustuskindlusele, peaks käesolev määrus jõustuma võimalikult kiiresti.

(29) Käesolevas määruses sätestatud meetmete erakorralisuse tõttu tuleks käesolevat määrust kohaldada ühe aasta jooksul pärast selle jõustumist. Komisjon peaks andma määruse toimimisest nõukogule aru 1. maiks 2023 ja ta võib teha vajaduse korral ettepaneku selle kohaldamisaja pikendamiseks.

(30) Kuna käesoleva määruse eesmärki ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Reguleerimisese ja kohaldamisala

Käesoleva määrusega kehtestatakse normid, et käsitleda gaasitarne tõsiste raskustega seotud olukorda, eesmärgiga tagada solidaarselt liidu gaasivarustuskindlus. Nimetatud sätted hõlmavad riiklike gaasinõudluse vähendamise meetmete paremat koordineerimist, seiret ja nendega seotud aruandlust ning nõukogu võimalust kuulutada komisjoni ettepanekul konkreetse liidu kriisitasemena välja liidu häireolukord, millega kaasneb kogu liidus nõudluse kohustusliku vähendamise kohustus.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „pädev asutus“ – liikmesriigi määratud riiklik valitsusasutus või riiklik reguleeriv asutus, kes tagab määrusega (EL) 2017/1938 ette nähtud meetmete rakendamise;

2) „liidu häireolukord“ – liidu kriisitase, mis tingib nõudluse kohustusliku vähendamise ja mis ei ole seotud ühegi määruse (EL) 2017/1938 artikli 11 lõike 1 kohase kriisitasemega;

3) „gaasitarbimine“ – maagaasi kogutarne liikmesriigi territooriumil toimuvaks tegevuseks, sealhulgas lõpptarbimine kodumajapidamiste, tööstuse ja elektritootmise poolt, kuid välja arvatud muu hulgas hoiustamisvõimsuse täitmiseks kasutatav gaas kooskõlas komisjoni (Eurostat) määratlusega gaasi tarnimise, muundamise ja tarbimise kohta;

4) „lähteaine“ – maagaasi mitteenergeetiline kasutamine, nagu on osutatud komisjoni (Eurostat) energiabilansside arvutustes;

5) „võrdlusaluseks võetav gaasitarbimine“ – liikmesriigi keskmine gaasi tarbimise maht võrdlusperioodil; liikmesriikide puhul, kelle gaasitarbimine kasvas ajavahemikul 1. augustist 2021 kuni 31. märtsini 2022 võrdlusperioodi keskmise gaasitarbimisega võrreldes vähemalt 8 %, loetakse võrdlusaluseks võetavaks gaasitarbimiseks üksnes ajavahemikul 1. augustist 2021 kuni 31. märtsini 2022 tarbitud gaasi mahtu;

6) „võrdlusperiood“ – käesoleva määruse jõustumise kuupäevale eelneva viie järjestikuse aasta ajavahemik 1. augustist kuni 31. märtsini, alustades ajavahemikust 1. august 2017 kuni 31. märts 2018;

7) „vahe-eesmärk“ – määruse (EL) nr 2017/1938 Ia lisas esitatud vahe-eesmärk.

Artikkel 3

Nõudluse vabatahtlik vähendamine

Liikmesriigid teevad kõik, mis võimalik, et vähendada oma gaasitarbimist ajavahemikul 1. augustist 2022 kuni 31. märtsini 2023 vähemalt 15 % võrreldes oma keskmise gaasitarbimisega käesoleva määruse jõustumise kuupäevale eelneval viiel järjestikusel aastal ajavahemikul 1. augustist kuni 31. märtsini (edaspidi „nõudluse vabatahtlik vähendamine“). Nende vabatahtliku vähendamise meetmete suhtes kohaldatakse artikleid 6, 7 ja 8.

Artikkel 4

Liidu häireolukorra väljakuulutamine nõukogu poolt

1. Komisjoni ettepanekul võib nõukogu rakendusotsusega välja kuulutada liidu häireolukorra.

2. Komisjon esitab ettepaneku liidu häireolukorra väljakuulutamiseks juhul, kui ta leiab, et esineb märkimisväärne gaasitarnete suure puudujäägi risk või erakordselt suur nõudlus gaasi järele, mille korral artikli 3 kohased meetmed ei ole piisavad ja mille tagajärjel liidu gaasivarustuse olukord halveneb märkimisväärselt, kuid turg suudab häirega toime tulla ilma, et oleks vaja kasutada mitte-turupõhiseid meetmeid.

3. Komisjon esitab nõukogule häireolukorra väljakuulutamise ettepaneku ka juhul, kui seda taotleb viis või enam pädevat asutust, kes on kuulutanud määruse (EL) 2017/1938 artikli 11 lõike 1 punkti b kohaselt välja häireolukorra liikmesriigi tasandil.

4. Nõukogu võib komisjoni ettepanekut kvalifitseeritud häälteenamusega muuta.

5. Enne nõukogule häireolukorra väljakuulutamise ettepaneku esitamist konsulteerib komisjon määruse (EL) 2017/1938 I lisas esitatud asjakohaste riskirühmadega (edaspidi „riskirühmad“) ja nimetatud määruse artikliga 4 moodustatud gaasikoordineerimisrühmaga.

6. Komisjoni ettepanekul võib nõukogu kuulutada liidu häireolukorra ja artikli 5 kohased kohustused vastava rakendusotsusega lõppenuks. Komisjon esitab sellise rakendusotsuse ettepaneku nõukogule, kui ta leiab hindamise järel, et liidu häireolukorra alus ei ole kõnealuse häireolukorra säilitamiseks enam piisav, ning pärast seda, kui ta on konsulteerinud asjakohaste riskirühmadega ja gaasikoordineerimisrühmaga.

Artikkel 5

Nõudluse kohustuslik vähendamine liidu häireolukorras

1. Kui nõukogu kuulutab välja liidu häireolukorra, vähendab iga liikmesriik oma gaasitarbimist kooskõlas lõikega 2 (edaspidi „nõudluse kohustuslik vähendamine“).

2. Nõudluse kohustusliku vähendamise eesmärgil peab olema nii kauaks, kuni liidu häireolukord on välja kuulutatud, gaasitarbimine igas liikmesriigis 1. augustist 2022 kuni 31. märtsini 2023 (edaspidi „vähendusperiood“) selle liikmesriigi võrdlusaluseks võetavast gaasitarbimisest 15 % väiksem. Nõudluse kohustuslikus vähendamises võetakse arvesse igasugust nõudluse vähendamist, mille liikmesriigid on saavutanud enne liidu häireolukorra väljakuulutamist.

3. Kui liikmesriigi elektrisüsteem on sünkroniseeritud üksnes mingi kolmanda riigi elektrisüsteemiga ja selle kolmanda riigi süsteem lakkab toimimast, on ta lõike 2 kohaldamisest vabastatud nii kaua, kui energiasüsteemi ohutu ja usaldusväärse toimimise tagamiseks on vaja kasutada eraldiseisvat energiasüsteemi teenust või muid energia ülekandesüsteemi halduri teenuseid.

4. Liikmesriik, kes ei ole otse ühendatud ühegi teise liikmesriigi ühendatud gaasisüsteemiga, on vabastatud lõike 2 kohaldamisest.

5. Liikmesriik võib piirata lõike 2 kohase nõudluse kohustusliku vähendamise eesmärgi arvutamisel võrdlusaluseks võetavat gaasitarbimist gaasikoguse võrra, mis võrdub selle liikmesriigi 1. augusti 2022. aasta vahe-eesmärgi ja 1. augusti 2022. aasta seisuga hoiustatud tegeliku gaasikoguse vahega, tingimusel et selleks kuupäevaks täidab ta vahe-eesmärki.

6. Liikmesriik võib piirata võrdlusaluseks võetavat gaasitarbimist, mida kasutatakse lõike 2 kohase nõudluse kohustusliku vähendamise eesmärgi arvutamiseks, võrdlusperioodil lähteainena tarbitud gaasikoguse võrra.

7. Liikmesriik võib piirata nõudluse kohustuslikku vähendamist 8 protsendipunkti võrra, tingimusel et ta tõendab, et tema teiste liikmesriikidega loodud võrkudevahelised ühendused, mõõdetuna kindla tehnilise ekspordivõimsusena, on võrreldes tema 2021. aasta aastase gaasitarbimisega alla 50 % ja et teiste liikmesriikide võrkudega loodud ühenduste võimsust on kasutatud gaasi transportimiseks vähemalt 90 % ulatuses vähemalt ühe kuu jooksul enne erandist teatamist, välja arvatud juhul, kui liikmesriik suudab näidata, et nõudlust ei olnud ja võimsus oli maksimeeritud, ning et tema riigisisesed veeldatud maagaasi rajatised on kaubanduslikult ja tehniliselt valmis suunama gaasi ümber teistesse liikmesriikidesse kuni turu vajadustele vastavas mahus.

8. Elektrikriisi sattunud liikmesriik võib ajutiselt piirata lõike 2 kohast nõudluse kohustuslikku vähendamist tasemeni, mis on vajalik elektrienergia tarneriski vähendamiseks, kui elektrienergia tootmiseks vajaliku gaasi asendamiseks ei ole muid majanduslikke alternatiive, mis ei sea varustuskindlust tõsiselt ohtu. Sellisel juhul teatab liikmesriik piiramise põhjused ja esitab piisavad tõendid piiramist õigustavate erandlike asjaolude kohta. Liikmesriik ajakohastab vajaduse korral ohuvalmiduskava vastavalt määruse (EL) 2019/941 artiklile 10.

9. Liikmesriik teatab komisjonile oma otsusest piirata nõudluse kohustuslikku vähendamist vastavalt lõigetele 5, 6, 7 ja 8, esitades vajalikud tõendid selle kohta, et nõudluse kohustusliku vähendamise piiramise tingimused on täidetud. Lõigetes 5, 6 ja 7 osutatud teate võib esitada juba pärast käesoleva määruse jõustumist ja see tuleb esitada hiljemalt kaks nädalat pärast liidu häireolukorra väljakuulutamist. Lõike 8 kohase teate võib esitada hiljemalt kaks nädalat pärast nimetatud lõikes osutatud elektrikriisiolukorra tekkimist. Liikmesriik teavitab oma kavatsusest samuti riskirühmasid ja gaasikoordineerimisrühma.

10. Komisjon hindab nimetatud teate alusel ning pärast riskirühmade ja gaasikoordineerimisrühmaga konsulteerimist, kas lõigete 5, 6, 7 ja 8 kohase piiramise tingimused on täidetud. Juhul kui komisjon leiab, et piiramine ei ole õigustatud, võtab ta vastu arvamuse, milles esitab põhjused, miks liikmesriik peaks nõudluse kohustusliku vähendamise piiramise tühistama või seda muutma. Kõnealune arvamus võetakse vastu hiljemalt 30 tööpäeva jooksul pärast lõike 9 kohast täielikku teatamist.

11. Kui lõigetes 5, 6, 7 ja 8 sätestatud nõudluse kohustusliku vähendamise piiramise tingimused ei ole enam täidetud, kohaldab liikmesriik nõudluse kohustusliku vähendamise eesmärki vastavalt lõikele 2.

12. Komisjon jälgib pidevalt, kas lõigetes 5, 6, 7 ja 8 sätestatud nõudluse kohustusliku vähendamise piiramise tingimused on täidetud.

13. Artikleid 6, 7 ja 8 kohaldatakse nõudluse kohustusliku vähendamise meetmete suhtes, ilma et see piiraks kehtivaid pikaajalisi lepinguid.

Artikkel 6

Nõudluse vähendamise saavutamiseks võetavad meetmed

1. Liikmesriigid võivad valida nõudluse vähendamiseks sobivad meetmed. Artiklites 3 ja 5 osutatud meetmed peavad olema selgelt määratletud, läbipaistvad, proportsionaalsed, mittediskrimineerivad ja kontrollitavad. Meetmete valimisel võtavad liikmesriigid arvesse määruses (EL) 2017/1938 sätestatud põhimõtteid. Meetmed:

a) ei tohi põhjendamatult moonutada konkurentsi ega gaasi siseturu nõuetekohast toimimist;

b) ei tohi ohustada teiste liikmesriikide või liidu gaasivarustuskindlust;

c) peavad olema vastavuses määruse (EL) 2017/1938 sätetega kaitstud tarbijate osas.

2. Nõudluse vähendamise meetmete võtmisel peaksid liikmesriigid kaaluma meetmete eelistamist, mis mõjutavad muid tarbijaid kui määruse (EL) 2017/1938 artikli 2 lõikes 5 määratletud kaitstud tarbijad, ning samuti võivad nad kõnealuseid tarbijaid selliste meetmete kohaldamisalast välja jätta, lähtudes objektiivsetest ja läbipaistvatest kriteeriumidest, milles võetakse arvesse nende majanduslikku tähtsust ning muu hulgas järgmisi elemente:

a) tarnehäire mõju ühiskondlikult tähtsatele tarneahelatele;

b) võimalik negatiivne mõju teistes liikmesriikides, eelkõige ühiskondlikult tähtsate järgtööstussektorite tarneahelatele;

c) võimalik pikaajaline kahju tööstuskäitistele;

d) võimalused tarbimise vähendamiseks ja toodete asendamiseks liidus.

3. Nõudluse vähendamise meetmete üle otsustamisel kaaluvad liikmesriigid meetmeid, mille abil vähendada gaasi tarbimist elektrisektoris, meetmeid, millega innustada tööstuses üleminekut muudele kütuseliikidele, riiklikke teadlikkuse suurendamise kampaaniaid, sihitud kohustusi kütte ja jahutuse vähendamiseks, et edendada üleminekut muudele kütuseliikidele ja vähendada tarbimist tööstuses.

Artikkel 7

Nõudluse vähendamise meetmete koordineerimine

1. Selleks et tagada nõudluse vabatahtlikuks ja kohustuslikuks vähendamiseks artiklite 3 ja 5 kohaselt võetavate meetmete asjakohane koordineerimine, teevad liikmesriigid igas asjaomases riskirühmas omavahel koostööd.

2. Iga liikmesriigi pädev asutus ajakohastab hiljemalt [31. oktoobriks 2022] määruse (EL) 2017/1938 artikli 8 kohaselt välja töötatud riiklikku hädaolukorra lahendamise kava, et kajastada vabatahtlikke nõudluse vähendamise meetmeid.. Iga liikmesriik ajakohastab asjakohaselt oma riiklikku hädaolukorra lahendamise kava ka juhul, kui käesoleva määruse artikli 4 kohaselt kuulutatakse välja liidu häireolukord. Määruse (EL) 2017/1938 artikli 8 lõikeid 6–10 ei kohaldata riiklike hädaolukorra lahendamise kavade käesoleva lõike kohaselt tehtud ajakohastamise suhtes.

3. Liikmesriigid konsulteerivad enne muudetud hädaolukorra lahendamise kavade vastuvõtmist komisjoni ja asjaomaste riskirühmadega. Komisjon võib riiklike nõudluse vähendamise meetmetega seotud küsimuste arutamiseks kutsuda kokku riskirühmade ja gaasikoordineerimisrühma koosolekuid, võttes arvesse liikmesriikide poolt selles kontekstis väljendatud seisukohti.

Artikkel 8

Seire ja täitmise tagamine

1. Iga liikmesriigi pädev asutus jälgib nõudluse vähendamise meetmete rakendamist oma territooriumil. Liikmesriigid esitavad saavutatud vähendamise kohta komisjonile iga kahe kuu järel ja hiljemalt järgmise kuu 15. kuupäevaks aruande. Riskirühmad ja gaasikoordineerimisrühm abistavad komisjoni nõudluse vabatahtliku ja kohustusliku vähendamise seires.

2. Kui komisjon teeb talle nõudluse vähendamise kohta esitatud andmete põhjal kindlaks riski, et liikmesriik ei suuda täita artikli 5 kohast nõudluse kohustusliku vähendamise kohustust, nõuab komisjon, et liikmesriik esitaks kava, milles esitatakse strateegia, mis võimaldab nõudluse vähendamise kohustust tulemuslikult täita. Samuti nõuab komisjon, et määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 kohaselt solidaarsusmeetme kohaldamist taotlev liikmesriik esitaks kava, milles esitatakse gaasinõudluse võimaliku edasise vähendamise strateegia kooskõlas määruse (EL) 2017/1938 artikli 10 lõikega 2. Mõlemal juhul esitab komisjon esitatud kava kohta arvamuse koos märkuste ja soovitustega ja teavitab oma arvamusest nõukogu. Asjaomane liikmesriik võtab asjakohaselt arvesse komisjoni arvamust.

3. Komisjon teavitab Euroopa Parlamenti ja nõukogu korrapäraselt käesoleva määruse rakendamisest.

Artikkel 9

Läbivaatamine

Komisjon vaatab käesoleva määruse läbi 1. maiks 2023, võttes arvesse gaasitarne üldist olukorda liitu, ja esitab nõukogule selle läbivaatamise peamisi järeldusi sisaldava aruande. Komisjon võib kõnealuse aruande põhjal teha eelkõige ettepaneku käesoleva määruse kohaldamisaja pikendamiseks.

Artikkel 10

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Määrust kohaldatakse üks aasta alates selle jõustumisest.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 5. august 2022

Nõukogu nimel
eesistuja
M. BEK